Porady dla rodziców

Czas na czyste powietrze – kampania edukacyjna

Hasło SMOG wciąż budzi w Polsce wiele emocji. Zjawisko to pojawia się w wyniku kumulacji kilku czynników: wysokiej emisji zanieczyszczeń do atmosfery i warunków atmosferycznych niesprzyjających wentylacji, takich jak np.: brak wiatru, niska temperatura powietrza, inwersja termiczna, zamglenie. Głównym składnikiem smogu jest pył zawieszony.
Zgodnie z europejską normą, średnie dobowe zanieczyszczenie powietrza pyłem PM10 na poziomie 50 µg/m3 może być przekraczane przez 35 dni w roku. Średnie dobowe zanieczyszczenie na poziomie 200 µg/m3 zobowiązuje Wojewódzkie Zespoły Zarządzania Kryzysowego do ostrzeżenia mieszkańców przed zagrożeniem związanym z zanieczyszczeniem powietrza. Stężenie przekraczające 300 µg/m3 obliguje władze do działań zapobiegających i ogłoszenia alarmu smogowego.

Problem zanieczyszczenia powietrza jest w Polsce bardzo poważny, choć rośnie świadomość społeczeństwa w tym zakresie. Najnowsze badania wskazują, że znaczna część Polaków potrafi już trafnie wskazać główne źródło zanieczyszczeń – wg danych CBOS 56% badanych jako główną przyczynę problemu wskazuje spaliny z kotłów i pieców w gospodarstwach domowych. Niestety, to samo badanie wskazuje, że dla 29% respondentów smog jest niezbyt poważnym problemem, a dla aż 24% w ogóle nie ma takiego problemu[4]. To bardzo niepokojące informacje, ponieważ podstawowym źródłem emisji najgroźniejszego dla zdrowia człowieka pyłu drobnego PM2,5 są źródła należące do kategorii Procesy spalania poza przemysłem (SNAP 02) – 48%, w którym największa część emisji (ok. 80%) jest związana ze spalaniem węgla kamiennego i drewna w gospodarstwach domowych.
Tylko z powodu narażenia na pył zawieszony PM2,5, pochodzący z emisji zanieczyszczeń z domowych pieców, lokalnych, nieodpowiednio wyposażonych kotłowni na paliwa stałe, w 2016 roku zmarło w Polsce około 19 tysięcy osób, a mieszkańcy naszego kraju utracili łącznie około 450 tysięcy lat życia! – podaje na podstawie badań szacunkowych Łukasz Adamkiewicz, autor najnowszego raportu „Zewnętrzne koszty zdrowotne emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego”. Koszty finansowe z tym związane oszacowano w raporcie na 30 miliardów euro.

Czas na skuteczne działania
Z tymi problemami, czyli ze złą jakością powietrza w Polsce oraz wciąż znikomą świadomością społeczną w tym zakresie, mierzą się organizatorzy i realizatorzy kampanii Czas na czyste powietrze. Jej celem jest przede wszystkim poszerzenie wiedzy społeczeństwa na temat niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie człowieka i degradację środowiska naturalnego oraz uwrażliwienie Polaków na zagadnienia związane z tym problemem.

Zanieczyszczenie powietrza a zdrowie człowieka
Zanieczyszczenie powietrza to znacznie więcej niż wyzwanie środowiskowe – jest to głębokie i wszechobecne zagrożenie, które wpływa na wiele aspektów ludzkiego zdrowia i dobrego samopoczucia.

Wiele badań prowadzonych na całym świecie wskazuje na to, że zanieczyszczenia powietrza mogą bardzo niekorzystnie wpływać na zdrowie człowieka i otaczającą go przyrodę. Choroby wywołane jego skażeniem były w 2015 roku odpowiedzialne za około 9 milionów (16%) wszystkich przedwczesnych zgonów na świecie – trzy razy więcej niż w przypadku AIDS, gruźlicy i malarii

łącznie i piętnaście razy więcej niż w wyniku wszystkich wojen, a także innych form przemocy. Osobami szczególnie narażonymi na działanie zanieczyszczeń powietrza są dzieci, seniorzy, otyli i kobiety ciężarne, ludzie cierpiący z powodu wielu chorób przewlekłych, w tym np. układów krążenia, oddechowego, krwionośnego i nerwowego. Pył zawieszony do organizmu człowieka może docierać dwiema drogami: oddechową bądź pokarmową[5]. Cząstki pyłu o średnicy poniżej 10 µm wraz z wdechem mogą dostać się do dróg oddechowych i wywołać np. reakcje alergiczne i zapalne. Cząstki o średnicy aerodynamicznej poniżej 2,5 µm mogą docierać do pęcherzyków płucnych, utrudniając tym samym wymianę gazową, a cząstki poniżej 0,1 µm potrafią przenikać z pęcherzyków płucnych do naczyń krwionośnych i układem krwionośnym do narządów oraz tkanek, w tym również przez barierę łożyskową do płodu.
Krótkoterminowe narażenie człowieka na działanie szkodliwych związków emitowanych do powietrza (ekspozycja na wysokie stężenia w okresie od kilku godzin do kilku dni) może być m.in. przyczyną: nasilenia objawów wielu chorób, przedwczesnych zgonów,
większej liczby wizyt u lekarza i zwolnień lekarskich, interwencji pogotowia ratunkowego i hospitalizacji, wzrostu konsumpcji leków, absencji w żłobkach, przedszkolach, szkołach i w pracy.
Długoterminowe narażenie człowieka na działanie szkodliwych związków emitowanych do powietrza (niewielkie poziomy zanieczyszczeń w okresie wielu lat) może być m.in. przyczyną: większej liczby zgonów, wywołania lub nasilenia przebiegu chorób układu oddechowego (np. astma, przewlekła obturacyjna choroba płuc), chronicznych zmian w funkcjach fizjologicznych, osłabienia układu odpornościowego, zwłaszcza u osób wrażliwych, chorych przewlekle, wywołania dolegliwości z powodu chorób nowotworowych, w tym np. płuca, pęcherza, chronicznych chorób układu krwionośnego,
zawałów serca i udarów mózgu, zmian wewnątrzmacicznych u kobiet ciężarnych (mała waga urodzeniowa, wady rozwojowe dziecka). Ekspozycja na zanieczyszczenia powietrza wywołać może wiele chorób, a także uciążliwych dla człowieka skutków zdrowotnych.

Wybrane skutki działania zanieczyszczonego powietrza na zdrowie człowieka

Poprawa jakości powietrza nie będzie możliwa bez odpowiedniej wiedzy Polaków na temat źródeł zanieczyszczenia powietrza, jego skutków zdrowotnych oraz możliwych rozwiązań. Celem Kampanii Czas na Czyste Powietrze zainicjowanej przez Ministerstwo Zdrowia, finansowanej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 jest wpłynięcie na poprawę świadomości w tym zakresie poprzez edukację obywateli, co w konsekwencji może doprowadzić do ograniczenia występowania przynajmniej części zagrożeń zdrowotnych w naszym kraju.